Przesyłka opłacona ryczałtem.

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams – „ŪKININKĄ"
Vaikams – „VARPELĮ"

Nr. 30 | Vilnius 1938 m. rugpiūčio 12 d. | Pirmi metai

Šiame numeryje

GAL IR GERIAU BŪTŲ...

Jau dveji metai baigiasi, kaip mes gyvename nepaprastu gyvenimu. Visa negerovė, kuri mus ištiko, buvo mums taikoma tuo sumetimu, kad reikia, girdi, palengvinti Lietuvos lenkų gyvenimas. Lenkų spaudoje, per radiją ir atsakingųjų lenkų visuomenės atstovų ne kartą buvo sakoma: „Lietuvos lenkai persekiojami, už jų nelaimes turite jūs atsakyti. Jei mūsų tautiečių gyvenimas Lietuvoje pakitėsiąs, tuomet galite ir jūs tikėtis geresnio rytojaus". Iš tokių pareiškimų buvo aišku, kad mes buvome pasidarę lyg kažkokiu užstatu, kurio likimas buvo sijamas su Lietuvos vyriausybės veiksmais lenkų tautinės mažumos atžvilgiu.

Iš susidariusios painiavos, buvo duodama suprasti, būsią galima išbristi tik tuo atveju, kai Lietuva visų pirmiausia užmegsianti santykius su Lenkija. Lietuvos vyriausybė, kiek galima buvo susigaudyti iš tilpusių spaudoje pareiškimų, pastaruoju laiku buvo pradėjusi derėtis iš pradžios Šveicarijoje, paskui buvo manyta tęsti derybas Paryžiuje ir... staiga viskas nutrūko.

Po pirmųjų derybų atėjo žinomieji kovo mėnesio įvykiai. Po jų abi valstybės susilaukė diplomatinių santykių ir jau kalbasi įvairiais klausimais. Lenkų spauda buvo pradėjusi mus guosti ir įkalbinėti, kad mus laukia geresnės gyvenimo sąlygos. Ir ministeris Bekas buvo pareiškęs, kad visa pareisią nuo Lietuvos vyriausybės geros valios. Visi laukėme, kas bus toliau. Tos valios pareiškimo iš Lietuvos vyriausybės pusės, atrodo, neteko ilgai laukti, jos pareiškimą sukonstatavo tas pats min. Bekas, o tuo tarpu mūsų gyvenimo sąlygos, kokios buvo, tokios ir paliko. Dabar jau žinome, kad per iki šiol buvusias derybas abiejų valstybių susirinkę atstovai buvo linkę mažiausiai kalbėti tuo klausimu, kuris duodavęs iki tol daugiausia progos vieniems kitus kaltinti. Gyvenimo pamokinti, mes ne kartą klausiame savęs:

Ar reikalingos buvo derybos, jei po jų nei mūsų, nei Lietuvos lenkų gyvenimo sąlygos nepasikeitė?

Dabartinės mūsų gyvenimo sąlygos tokios pat, kokios buvo ir prieš kovo mėnesio įvykius. Šios mūsų būklės proga atgyja ir tos pačios kalbos. Lenkų spaudoje („Kur. Wil"., „Kur. Warsz.") vėl pasirodė žinių, kad mūsų gyvenimo sąlygos galėsiančios palengvėti, kai palengvėsiąs lenkų gyvenimas Lietuvos Valstybėje. Tą pat pasakė ir agentūra Iskra savo pranešime, su kuriuo mūsų skaitytojai turėjo progos susipažinti pereitame „Aido" numeryje. Vadinasi, vėl pradedama senoji daina iš pradžios. O ji seniau, kaip matėme, nieko gero nedavusi. Iš visa matyti, kad už tai, kas dedasi lenkams Lietuvos Valstybėje, vėl norima padaryti mus atsakingais, vėl laukiama, kad Lietuvos vyriausybė pradėtų derybas ir t.t. ir t.t.

Ir vėl savaime kyla tas pats klausimas:

Ką duos tos derybos, kurių taip norėtų lenkų spauda ir įvairios telegramų agentūros?

Atsakymas, rodos, ir dabar kiekvienam aiškus. Ir vis dėlto nereikėtų nuleisti rankų ir laukti keptų karvelių.

„Kol saulutė patekės, — sako mūsų priežodis, — rasa akis išės". Šį priežodį mes atjaučiame ir tai gadina santykius tarp lietuvių ir lenkų tautų. Štai „Kur. Wil". ir kiti laikraščiai, netekę kantrybės, nedviprasmiškai pradeda grasinti. Jei dalykai eis ta kryptimi ir toliau, nieko gera laukti netenka. Laukiamos negerovės, kuri mus gali paliesti, mes nebijome, mumis per daug rūpintis nereikėtų. Baisu tik, kad laukiamoji negerovė galinti dar labiau pagadinti abiejų tautų santykius, kas labai pavojinga ypač šiuo metu. Tad reikia dėti pastangų, kad santykiai tarp abiejų tautų darytųsi kaskart šiltesni, artimesni.

Ko mums trūksta, visiems žinoma. Mūsų postulatai buvo išdėstyti ilgesniuose ir trumpesniuose memorialuose. Ką konkretaus reikėtų padaryti gyvenantiems Lietuvos Valstybėje lenkams, sunku susekti. Tačiau nepasiriksime pasakę, kad jie būtų visiškai patenkinti savo likimu, jei gautų visa tiek, kiek mes dabar turime čia. Štai, pav., mums yra pristeigta apie 180 pradžios mokyklų, kuriose mūsų vaikai esą mokinami lietuviškai arba pamokomi lietuvių kalbos; taip mums sakoma ir tvirtinama. Tenka manyti, kad Lietuvos lenkai apsidžiaugtų, jei gautų atitinkamą tokių pat pradžios mokyklų skaičių, su tokiais pat mokytojais ir tokia pat programa; ir jų nereikėtų jiems pašykštėti ir statistinėse žiniose paskelbti. Taip reikėtų padaryti su gimnazijomis, su kitomis kultūrinio ir ekonominio pobūdžio įstaigomis. Visa neišskaičiuosime, pritrūktų čia vietos.

Tikėkime, jei vienų ir kitų gyvenimas, kaip sako Iskra savo pranešime, bus taip subalansuotas, turėtų išnykti visi nesusipratimai, visi grasinimai, nereikės vieniems kitų versti pradėti derybas ir dėl jų nepasisekimo sielotis, tuomet turėtų pasidaryti abiejų tautų santykiai šiltesni ir artimesni. Gal ir geriau būtų paklausyti Iskros agentūros pasiūlymo...

Lenkijos Prezidentas grįžta

Varšuvos spaudos pranešimu, netrukus sugrįšiąs iš Italijos P. Prezidentas, kuris ten šiemet praleido atostogas.

Podraug pranešama, kad šiomis dienomis pas P. Prezidentą buvo atsilankiusi Italijos Didžiojo karo dalyvių delegacija, kuri aukštam svečiui padovanojo iš bronzo artistiškai padarytą vilkę.

Vienas Varšuvos dienraštis, rašydamas apie P. Prezidento sugrįžimą, pastebi, kad jo atostogos dar nepabaigtos, ir galimas daiktas, kad P. Prezidentas atostogas pabaigs savo vasaros rezidencijoje Spaloje, arba Vilniuje.

Lenkijos prekybos reikalai

Varšuvos spaudoje pasirodė žinių apie pirmųjų šių metų šešių mėnesių prekybą su užsienio valstybėmis.

Per pirmąjį pusmetį iš Lenkijos buvo išvežta į užsienį prekių už 555.641.000 auksinų, o atvežta už 662.029.000 auksinų.

Tuo būdu per pirmąjį pusmetį gauta 106.388.000 auksinų deficito.

Lenkų spauda, rašydama apie prekybą su atskiromis valstybėmis, praneša, kad daugiausia deficito yra davusi prekyba su Vokietija ir su Jungtinėmis Šiaurės Amerikos Valstybėmis.

Žinios iš Čekoslovakijos

Atvykus į Prahą lordui Runcimanui ir pradėjus pasitarimus su Čekoslovakijos vyriausybės nariais ir su vokiečių atstovais, Europos laikraščiuose vėl pasipylė įvairių žinių apie Čekoslovakijos padėtį: Šiuo žygiu Vokietijos spauda nevedа atviros kampanijos prieš Čekoslovakiją, tik kaltina čekus už tai, kad neva jų karo lėktuvai skraido Vokietijoje. Tuo tarpu čekų spauda praneša, kad vokiečių lėktuvai skraido Čekoslovakijoje. Vokiečių spauda piktai rašydama apie lėktuvus, apie Runcimano vedamus pasitarimus praneša tik oficialias žinias, laukdama pasitarimų pabaigos.

Kadangi Runcimanas atvyko į Prahą sutaikinti Čekoslovakijos vyriausybę su vokiečių tautine mažuma, tai kol kas su kitų tautinių mažumų delegatais dar nepasimatė. Bet vengrų, o ypač slovakų tautinių mažumų delegatai sukruto ir deda visas pastangas, kad ir jų padėtis galutinai būtų išaiškinta.

Tuo tikslu vengrai įteikė lordui Runcimanui memorandumą, o slovakų autonomistų partijos vadovybė nutarė apskųsti Čekoslovakijos vyriausybę Tarptautiniam Hagos Tribunolui, kad čekai nesilaiko žinomos Pitsburgo sutarties.

Kada prasidės prekybos derybos

Kaip žinome, praėjusį menėsį vestos Varšuvoje tarp Lietuvos ir Lenkijos delegacijų derybos prekybos sutarčiai sudaryti buvo nutrauktos ir atidėtos vėlesniam laikui.

Dabar pranešama, kad prie Lietuvos užsienių reikalų ministerijos yra sudaryta speciali komisija, kuri svarsto Lenkijos delegacijos pasiūlymus ir apskritai tiria prekybos sutarčiai sudaryti sąlygas.

Kada šios komisijos darbas bus pabaigtas, ir kada ir kur bus atnaujintos derybos, tuo tarpu nieko tikro nežinia.

Vienas Vilniaus lenkų laikraštis, rašydamas apie prekybos reikalus, praneša, kad:

„Paskutinėmis žiniomis, birželio mėnesyje iš Lenkijos į Lietuvą buvo eksportuota vos už 6.000 auksinų, o importuota mažiau kaip už 1.000 auksinų.

Neseniai nutrauktos derybos neleidžia kol kas pradėti normalios apyvartos, o juo labiau, kad paskutiniu metu iš Latvijos į Lietuvą gabenama vis daugiau plytų, nors Vilniaus krašte gaminamos plytos yra aukštos vertės".

×

Spaudos pranešimu, Lenkijos pasiuntinys Kaune min. Charvatas šiomis dienomis išvyko atostogų.

×

Lenkų spauda praneša, kad šio mėn. 8 dieną Lietuvos pasiuntinys min. Škirpa lankėsi pas Lenkijos užsienių reikalų viceministerį Arciševskį.

Sovietų Rusijos tvirtovės vakaruose

Savo metu jau buvo rašyta, kad Sovietų Rusija skubiai statanti prie vakarų sienos tvirtovės.

Dabar suomių spauda praneša, kad Sovietų Rusijos vakarų sienos stiprinimas esąs galutinai užbaigtas. Darbai buvo vedami be pertraukos nuo 1931 metų. Statant tvirtoves ir šiaip stiprinant sieną dirbo daugiausiai kariškiai.

Ir vėl šiurpulinga lėktuvo katastrofa

Telegramų pranešimu, šio mėn. 10 dieną Vengrijoje įvyko šiurpulinga keleivinio lėktuvo katastrofa.

Debrečino mieste tą dieną buvo organizuojamas tarptautinis lėktuvų sąskrydis. Į sąskrydį, tarp kitų, išvyko iš Budapešto didelis keleivinių lėktuvu devyni vengrų žurnalistai.

Dėl neišaiškintų priežasčių lėktuvas nukrito ir sudegė. Žuvo įgula ir visi devyni žurnalistai.

Pirmas Lietuvos geografų kongresas

Lietuvos spauda praneša, kad Lietuvos Geografinė Draugija Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukakties proga rugsėjo 16 — 18 dienomis šaukia pirmą Lietuvos Geografų ir Geografijos mėgėjų kongresą, kuriame numatomi šie referatai: 1) prof. K. Pakštas ir dr. V. Viliamas — Tarptautinis Geografijos Kongresas Amsterdame; 2) dr. V. Viliamas — Geografijos vaidmuo tautiniame auklėjime; 3) doc. Č. Pakuckas — Pietinės Lietuvos geografiniai bruožai; 4) prof. K. Pakštas — Lietuvos sienų problema; 5) lekt. A. Bendorius—Dzūkijos kultūrgeografiniai savitumai; 6) ats. gen. prof. S. Dirmantas ir pulk. inž. Krikščiūnas — Kartografijos uždaviniai Lietuvoje; 7) prof. S. Kolupaila — Pietinės Lietuvos hidrografiniai bruožai.

Be to, numatoma didelė ekskursija į pietų Lietuvą ir geografijos darbų paroda Vytauto Didžiojo Universiteto didžiuosiuose rūmuose.

Į šį kongresą kviečiami visi Lietuvos Geografinės Draugijos nariai ir vidurinių bei aukštųjų Lietuvos mokyklų geografijos mokytojai: numatoma, kad keletas atstovų dalyvaus ir iš Latvijos.

Kaip dabar atrodo Lietuvos pramonė

Centralinis Statistikos Biuras apskaičiavo, kad Lietuvos pramonė savo gaminių paskutiniaisiais metais pagamino už 4 8.000.970 litų. Daugiausia pagaminusi maisto produktų pramonė, būtent, už 178 000.000 litų; toliau tekstilės pramonė už arti 64.000.000 litų, medžio pramonė už arti 39.000.000 litų, popieriaus ir paligrafijos pramonė už 36.000.000 litų, rūbų ir avalynės pramonė už 22.700.000 litų, metalų ir mašinų pramonė už 22.400.000 litų, chemijos pramonė už 21.700.000 litų ir tt.

Viso paskutiniaisiais metais Lietuvoj veikė 1.440 pramonės įmonių, kuriose dirbo arti 41.000 asmenų, darbininkams algų buvo išmokėta per 50.000.000 litų o tarnautojams 14.000 000 litų. Minėtoji Lietuvos pramonė tais pačiais metais žaliavos suvartojo už 223.000.000 litų kuro ir šviesos suvartojo už 180.000.000 litų.

Arabai graso sukilimu

Dėl nuolatinių neramumų Palestinoje yra susirūpinę viso pasaulio arabai, kurie remia savo tautiečius, kovojančius su žydais.

Be to, telegramų pranešimu, šiomis dienomis viešėjo Londone atvykusios arabų delegacijos iš Indijos, Egipto, Sudano ir Trabijos. Delegacijos apsilankė pas Anglijos kolonijų ministerį, pareikšdamos jam, kad jeigu Palestinoje nebus grąžintas ramumas, tai gali prasidėti visose Anglijos kolonijose arabų sukilimas.

Delegacijoms apsilankius, kolonijų ministeris tarėsi su užsienių reikalų ministeriu, o paskui visai netikėtai lėktuvu išskrido į Palestiną ir Jeruzalėje išbuvo dvi valandas. Čia ministeris Makdonaldas su vyriausiuoju Palestinos komisaru ir kariuomenės vadu aptarė dabartinę padėtį. Po pasitarimų ministeris Makdonaldas tuojau sugrįžo į Angliją ir tik tada buvo paskelbtas pranešimas apie jo kelionę į Palestiną.

Vokiečiai ir gydytojų nepagailėjo

Paskutiniu metu visoje Europos spaudoje vis dažniau rašoma apie ištremtus iš Vokietijos žydus, kurių yra jau keli šimtai tūkstančių. Kadangi vokiečiai ir toliau yra nusistatę prieš žydus, tai netrukus žydų emigrantų skaičius dar toliau padidės.

Neatsižvelgiant į tai, iki šiol Vokietijoje liko dar apie 4.000 žydų gydytojų. Dabar išleistas dekretas, kuriuo nuo šių metų spalių 1 dienos visiems žydams gydytojams bus uždrausta gydyti žmones. Vidaus reikalų ministeris galės duoti leidimus atskirai tik tiems žydų gydytojams, kurie Didžiojo karo metu yra tarnavę vokiečių kariuomenėje. Bet jie galės gydyti tik žydus.

Kartu spaudoje pasirodė žinia apie naujai išleistą Vokietijoje įstatymą dėl palikimo. Įstatyme numatyta, kad niekas neturi teisės užrašyti savo turtų bažnyčios reikalams.

Mažosios Lietuvos patriarcho

Martyno Jankaus 80 metų sukaktuvės

Šiemet sukanka 80 metų, kai gimė Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus. Jis buvo nuo pat 1880 metų tautiškai atgyjančios Mažosios Lietuvos didžiausias veikėjas ir vadas.

Martynas Jankus yra mažamokslis.. Kiek pasimokęs pradžios mokykloje, vėliau išmoko spausdinti knygas, ir savo ūkyje įsteigė spaustuvėlę, kurioje daugiausia spausdindavo lietuviškas knygas ir laikraščius. Šis verslas leido jam gražiai, moderniškai sutvarkyti savo ūkį ir gana daug savo lėšų ir turto skirti atgyjančios lietuvių tautos kultūriniams reikalams.

Martynas Jankus iš pat jaunystės buvo susipratęs lietuvis. Matydamas kaip vokiečiai spaudžia kitų tautų žmones, jis jau 17 - 18 metų vaikinas, pradėjo prieš vokiečius griežti apmauda. Susipratęs lietuvis ir didelis vokiečių nekentėjas buvo ir Martyno Jankaus tėvelis, per Didįjį karą miręs Rusijoje. Turėdamas 21 metus amžiaus, Martynas Jankus jau rengė lietuvių prašymus vokiečių karaliui, gindamas lietuvių tautines teises.

1881 metais Martynas Jankus susipažino su Dr. Jurgiu Sauerveinu-Girėnu, lietuvių tautinės giesmės „Lietuviais esame mes gimę" autoriumi. Dr. Jurgis Sauerveinas, nors kilimo buvo vokietis, tačiau kiek galėdamas gynė skriaudžiamus lietuvius. Dr. Jurgis Sauerveinas Martynui Jankui turėjo didelės įtakos. Jis tiek savo poezijoje, tiek savo kalbose pranašavo, kad ateis tokia gadynė, kada mažosios tautos išsivaduos iš didžiųjų jungo. Martynas Jankus karštai mylėdamas savo tautą, kiek galėdamas domėjosi jos praeitimi. Jis skaitė istorinius veikalus apie garsiąją Lietuvos praeitį, ir tie veikalai kėlė dar didesnę jo neapykantą kryžiuočiams, kurie senovėje visaip spaudė ir niokiojo Lietuvą. Martynas Jankus matė, kad ir dabar vokiečiai nekenčia lietuvių. Jis negalėjo užmiršti, kaip vieną sykį aukštas vokiečių policijos valdininkas paleido lietuvės pagautą vagilką vien dėl to, kad pagavusioji mokėjo vien lietuviškai išdėstyti reikalą.

Martynas Jankus labai anksti pradėjo dirbti ir lietuvių tautinės kultūros darbą. Suprasdamas didelę liaudies dainų reikšmę lietuviškumui išlaikyti, jis pradėjo rinkti ir pats mokytis lietuvių liaudies dainų, kurių buvo išmokęs apie 200 ir kurių daugumą dar ir dabar atsimena. 1882 metais išleido dalį savo surinktų liaudies dainelių. Tais pat metais jis buvo sumanęs leisti lietuvių tautišką laikraštį. Tačiau 1883 metais pradėjus eiti *Aušrai*, Martynas Jankus priprato prie jos. 1884 metais jis išleido *Aušros* kalendorių. Martynas Jankus yra labai daug prisidėjęs prie *Aušros* leidimo. Dėl to jis yra ir daug nuostolių turėjęs.

Redaguodamas *Aušrą* Jonas Šliupas gyveno Bitėnuose pas Martyną Jankų. Šliupui iš Prūsų išbėgus į Ameriką, kurį laiką atsakamuoju *Aušros* redaktoriumi buvo pats Martynas Jankus. 18 5 m. rugpiūčio mėn. jis iš *Aušros* redakcijos pasitraukė savo, pareigas užleisdamas Mikšui. „Padėdamas į rankas mūsų draugo Mikšo visą *Aušros* riedystės naštą, katra mano petį sunkiai lenkė, pasižadu — rašė Martynas Jankus savo atsisveikinime — ir vėlesniuose laikuose dirbti pagal įstangos ant tėvyniško Lietuvos lauko dėl nuvargusių dvasėje brolių".

Martynas Jankus ne tik daug yra prisidėjęs prie *Aušros* leidimo, bet taip pat ir prie jos platinimo. Jo pastangomis daug spaudos draudimo metu lietuviškų knygų buvo išplatinta Didžiojoje Lietuvoje. Knygnešiai lietuviškas knygas platinti imdavo iš Martyno Jankaus ir jas gabendavo į Lietuvą ir čia mažesniais kiekiais platinduvo. Be *Aušros*, pats Martynas Jankus trumpesnį ar ilgesnį laiką yra leidęs *devynius* laikraštėlius. Be to, Martynas Jankus yra parašęs ir išleidęs nemaža lietuviškų knygelių, kurios žmonių buvo mielai skaitomos. Jos pratino žmones prie lietuviškų knygų ir tuo jos turėjo nemažos reikšmės.

Suprantamas dalykas, kad jis dėl savo tautinio veikimo vokiečių labai buvo nemėgiamas ir persekiojamas. Jis buvo apie 40 kartų traukiamas į teismą ir apie 23 kartus baustas. Būdamas susipratęs ir veiklus lietuvis, Martynas Jankus veikliai dalyvavo lietuvių tautiniame judėjime ir po Didžiojo karo. Jis buvo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto pirmininkas ir vienas iš didžiųjų Klaipėdos atvadavimo vadų.

Ir dabar Martynas Jankus, sulaukęs 80 metų amžiaus, yra veiklus ir gana energingas. Jis saugo ir puošia didžiąją lietuvių tautos šventovę Rambyno kalną, ant kurio kasmet per Jonines įvyksta didelės iškilmės. Martynas Jankus visų lietuvių yra gerbiamas ir mėgiamas. Ekskursijos, kurios keliauja po Klaipėdos kraštą, visuomet aplanko ir Mažosios Lietuvos patriarchą Martyną Jankų, kuris visus jį aplankusius maloniai priima ir pasakoja apie anuos sunkiuosius laikus, kada Lietuva buvo žadinama iš tautinio miego.

×

Visos Lietuvos spauda ir Kauno radijofonas plačiai paminėjo M. Jankaus jubiliejų šio mėn. 7 dieną. Tą dieną Jubiliatą aplankė daugelis lietuvių ekskursijų, kurios Mažosios Lietuvos patriarchą nuoširdžiai pasveikino.

Šia proga ir Vilniaus lietuviai siunčia brangiam tautiečiui Martynui Jankui nuoširdžiausius linkėjimus.

Mirė K. Stanislavskis

Rugpiūčio 7 d. Maskvoje, Stanislovskio gatvėj, savo bute mirė gartus rusų teatralas, režisorius ir aktorius, K. S. Stanislavskis.

K. S. Stanislavskis, kurio tikra pavardė yra Aleksiejevas, gimė 1863 m. sausio 18 d. Maskvoje. Iš jaunystės laikų nepaprastai susidomėjo teatru, pradėjo organizuoti mėgėjų vaidintojų grupes, o 18-8 m. buvo vienas organizatorių „Meno ir literatūros draugijos", kame ir pagarsėjo, kaip aktorius ir režisorius.

1898 m. Stanislavskis drauge su V. I. Nemirovičium Dančenka įsteigė garsųjį Maskvos Dailės teatrą, kuriame abu kūrėjai pastatė 50 pagarsėjusių veikalų ir pastatymų.

. Kaipo aktorius, Stanislavskis sukūrė apie 30 rolių. Kaipo režisorius, Stanislavskis padarė didelės įtakos visiems pasaulio teatrams. Savo pažiūras į meną ir sceną, jis išdėstė žinomoje savo knygoje „Mano gyvenimas mene".

191 m. Stanislavskis savo veikimą išplėtė ir apėmė operą, įsteigęs savo vardo teatrą — studiją. Paskutiniu metu jis daug dirbo statydamas Moljero „Tartiufą" ir Steponovo operą „Pasieniečiai". Operas jis statė savo vardo teatre. Šiemet liepos mėn. jis dar vadovavo operos studijos baigiamiesiems darbams.

Birželio 15 d. Stanislovskio sveikata palūžo: sustiprėjo širdies liga, todėl jis buvo priverstas darbą nutraukti. Gydytojų konsultuojamas ir prižiūrimas, praėjusio mėnesio gale, Stanislavskis buvo patalpintas sanatorijon. Rugpiūčio 2 d. Stanislavkis pasijuto blogai ir buvo paguldytas į lovą. Temperatūra ir širdies veikimas pradėjo silpnėti. Prie širdies ligos prisidėjo pilvo susirgimas, kuris ligą pasunkino. Rugpiūčio 7 d. liga Stanislavskį visai pribaigė. Jis mirė turėdamas pilną sąmonę. Stanislavskis turėjo pasaulinį teatro kūrėjo ir reformatoriaus vardą. Jo gyvenimas ir darbai yra plačiai spaudoje aprašomi.

Visuomeniškas darbas

Apskritai imant, kiekvienas darbas yra visuomeniško pobūdžio, nors nekiekvienam teikiamas visuomeniško darbo vardas. Sakysime, nei kalvio, nei siuvėjo, nei ūkininko, nei netgi mokytojo, gydytojo tiesioginio darbo nieks nevadina visuomeniškuoju darbu. Iš to seka, kad visuomeniškasis darbas yra kažkoks ypatingas darbas, kuris skiriasi nuo kitų „paprastų" darbų.

Tad kyla klausimas, ką vadiname visuomeniškuoju darbu? Pirmiau betgi pravartu bus išsiaiškinti, ką vadiname visuomenės veikėju. Taigi *visuomenės veikėju vadiname tokį žmogų, kurio veikimas yra betarpiškai susijęs su visuomenės gerove.* Kadangi visuomenės reikalų yra labai įvairių, tai labai įvairus būna ir visuomenės veikėjo darbas. Visuomenės veikėjui tenka būti viskuo. Jis turi būti geras organizatorius, turi mokėti patraukti žmones savo pusėn ir įdiegti juosna kilnią idėją, turi būti geras politikas ir dar geresnis savo visuomenės reikalų žinovas. Visuomenės veikėjas turi veikliai dalyvauti visuomenės gyvenime. Kas yra linkęs tūnoti tik savo kampelyje, tas negali būti visuomenės veikėju. Yra visuom. veikėjų, kurių tiesioginis, atseit, pagrindinis verslas yra visuomeniškasis darbas. Kitaip sakant, tokie žmonės neturi kokio nors vieno pagrindinio darbo, kaip, sakysime, mokytojas ar ūkininkas, jie užsiima viskuo. Tačiau ir tokie žmonės, kurie turi kokį pagrindinį verslą, taip pat gali būti visuomenės veikėjais. Pavyzdžiui, mokytojas ar ūkininkas šalia savo tiesioginio darbo gali taip pat daugiau ar mažiau dalyvauti viešajame visuomenės gyvenime ir šiaip kiekvieno asmens pareiga yra bent kuo nors prisidėti prie visuomenės gerovės ugdymo. Asmens bei šeimos ir visuomenės gerovė gali būti tik tada, kai visuomenės nariai tinkamai rūpinasi jos reikalais, o visuomenė savo narių reikalais. Tik bendras darbas gali duoti didelių vaisių.

Iš to, kas jau buvo pasakyta, lengva suprasti, ką vadiname visuomeniškuoju darbu. Taigi *visuomeniškuoju darbu vadiname tokį žmogaus darbą, kurio visos pasekmės skiriamos yra visuomenei.*

Kalbant apie mūsų visuomenės narius, reikia pastebėti, kad pas mus dar nevisi yra pakankamai visuomeniškai susipratę. Dar yra nemaža žmonių, kurie per daug yra užsiėmę tik savo asmeniškais reikalais. Tai yra blogas ir nesveikas reiškinys. Tokių žmonių, tiesą sakant, daugiau pasitaiko kaimo žmonėse, bet pasitaiko jų, deja, ir inteligentų tarpe. Tai jau visai negerai. Jeigu kaimiečių nesusipratimą dar galima visaip teisinti, tai inteligentų jau nieku būdu negalima pateisinti ir jų nedalyvavimą visuomenės gyvenime tenka vadinti tikruoju vardu: *apsileidimas.* Ir čia negali būti jokio pasiteisinimo, kad, girdi, dabar yra tokios sąlygos, kad nieko negalima veikti ar panašiai. Geras visuomenės veikėjas sugeba veikti bet kokiose sąlygose. Jis gal tam tikro darbo, esant blogoms sąlygoms, negali dirbti, bet užtat susiranda kitą darbą. Juk inteligentas ir yra tam inteligentas, kad niekuomet nepamestų pusiausvyros ir mokėtų surasti išeitį iš susidarusios padėties. Todėl čia nėra reikalo ir nurodinėti, ką ir kaip mūsų inteligentas dabartinėse sąlygose turi veikti. Kiekvienas inteligentas atskirai ir visi drauge privalo patys parodyti ypač dabartinėse sąlygose daugiau sumanumo ir iniciatyvos visuomeniškajame darbe.

Kaimas taip pat turi rodyti daugiau iniciatyvos. Neturėtų laukti raginimų, kad reikia padaryti tai ir tai. Kaimas turi pats veikti, niekieno neraginamas. Tiesą sakant, kai kurie kaimai yra parodę šiuo metu nemaža sumanumo ir susipratimo, tačiau nevisur. Dar yra kaimų, kurie šiuo metu nėra niekuo pasirodę. O juk reikia žinoti, kad tik bendromis jėgomis galime ką nors laimėti, nes su visos visuomenės balsu visuomet labiau skaitomasi.

Pavyzdžiui, artinantis mokslo metams visur turi būti susirūpinta, kad ir pradžios mokyklose nebūtų nuskriausta lietuvių kalba, kad vaikai galėtų mokytis gimtąja liet. kalba.

Kai kur lietuvių kalba dėstoma, kaip atskiras dalykas. Taigi ir tokiais atvejais patys kaimiečiai turi rūpintis, kad lietuvių kalba taip pat nebūtų nuskriausta, kad lietuvių kalbos pamokos būtų.

Tai jau ir bus tam tikra visuomeniško darbo dalis. *N. N.*

ALBINAS VAITKUS

SKARA

Kurgi mano bičiulė Agnieška? Jos beveik jau pradedu laukti, o takas kaip tyčia vis tuščias. Vėlinasi mano senukė šįryt, o aš taip jau alkanas. Kinkysiu arklius, bet praėjus pusryčiams gaspadinė kaip gera ragana užpuls: — Juk dar Agnieška nenuėjo, ko striošijies? — kadangi jos puodai dar ant ugnies. O Agnieška eina kas mielą rytą ir mums atstoja laikrodį, ji dargi už jį patikimesnė, nesgi pati laikrodžio neturi.

Ho!.. ana... Ji kiūtina prieš kalną ir pradžioje jos baltas viršugalvis išlenda kaip vieškelio nubaltytas akmuo. Puoci — puoci nuolaidūs balti pečiai ir rankos po skara brūškena. Arkliai pamato ją ir taikstosi sustoti. Ji prisiartina kaip sudžiūvusi menkutė rugių guba, visa balta mano moterėlė, bet arkliams dar po botagą. Nei nesustoja. Kaip skubu?,.. „Padėkdie" — neriasi paprasta ir šneka nušneka prabalsiais. Dabar aš drąsiai leidžiu arklius ir, dobilienoje juos pančiodamas, matau kaip baltą balandį ties juodu debesim, vingiuojantį nuo vanago.

Bažnyčioje klūpo susirietus ant šaltų akmenų pabrukusi suplyšusias kojas po skara ir šnibžda šnabžda, kaip įprasta. Kasdien ji pakartoja visas maldas, rožančių visą ir poterius per visas ilgas mišias, o klebonui einant per zokristiją, ūmai ji ten atsiranda ir vinkliai, kaip mušama per galvą, siekia bučiuoti klebono rankoves. „Ką tu Agnieška, maivojies" – sako klebonas, o jei kada jis prieplankesnis ir lūpą patempęs švypso, tai paklausia kaip paprastai: „o Marcė laiško vis dar neparašo?" Tada Agnieška susigraudina visiškai, ašara gerklėje užsikaria, kaip silkės kaulas, ir protekiniais į paštą, kur ponai už grotelių rūstūs.

Ir paštininkai štukavoja būriais, nesgi ir jiems tai atsibodę: „na, na tavo sūnus parašė, tikriausiai, tik šiandien dar neparvėžėm". Ji išbučiuotų ir paštininkus, bet jie užsidarė ir neįsileidžia nieko, tik galvas kaišioja pro langelį ir žvengia.

Taip dvigubų vilčių, dviejų aukščiausių jos pasaulio žmonių paguodota, visada laiku grįžta ir, aš galiu gėrėtis jos bėgančiu, baltu stuomeniu.

Atokiai nuo sodžiaus, vikšrynuose ji turi trobelę kaip šarka lizdą, išpintą žabais ir moliu pridrebtą, mažą kaip ir ji pati, mažutę, taip pat darželį, kurs ją mitina. Visas jos gyvenimas šuniškai mažas ir skurdus. Bet jos nuošmaikšti sausa stovyla, jos balta skara— tikras pagražinimų priedas žalioms, papūrusioms kalvutėms. Nesgi visada jį bėga plasnodama skaros skvernais, kaip išsipėrusi koželkoj žąsis savo numintu takeliu į bažnyčią pas gerąjį kleboną, mišias laikantį, ir paštininkus. Ji neatskiriama dalis šios vietovės kaip vasarai žaluma, kaip žiemai sniegas.

Puocendama pro šalį, pasuka seną savo veidą, susirūpinimą ir lūkestį, šaukiančias akis, o nublukusios lūpos pagarbina: „Padėkdie"—jei aš dirbu. Kartais aš stoviu taisydamas pypkę, tada jau: „Pastovėkdie" arba „Pasėdėkdie ir Pagulėkdie", jei sėdžiu ar vartausi ant vejos.

Būriais ji baisiai pikta, šlama kaip starta šniurksėdama riesta nosele, galvą, kaip kurapka įtraukusi po skara, paraudusioms akutėm, šnekančiom lūpom. Tai klebonas neužkalbino, tai jau vėl pašto ponybė neprileido prie grotelių. O man tačiau ji ką nors užgieda, atlaužia dalį savo giesmės, be pertraukos einančios iš jos menkos atodūsių krūtinės. Taip ir nuplasnoja kalniukais, kaip sniego gniūžtis ir, man, atrodo, jog be Agnieškos balto šešėlio, čionai tik perpus būtų gyvybės. Ji viską dailina, pamargina viską, ji čia įaugusi, įsigriaužusi šioje vietoje, kaip upelis pro pirtį

Kasdien, kasdien.

Bet gražiausia jos skara — viskas. Visos mergos jai pavydi. Sniegiai balta švelnių, ploniausių vilnų, ilga, plati, varvančiais kutosais, siekiančiais jos ligotas kojas. Ir visur su ja, kaitroje, lytuje, vėtrai daužantis po ražienas. Skara ją gina nuo darganų, nuo saulės ir nuo piktų akių. Žiemą pavasarį, vasarą.

Skara — viskas. Jos manta, jos pasididžiavimas, papuošalas jos, kraitis, atsiminimai, paguoda senatvės. „Mano šliūbinė, brangi skarelė. Niekam neduosiu, niekam neparduosiu už anokį skarbą. Kai pareis Marcelis gražiai pakavos. Prie šliūbo ir į kapus ta pati. — Bobos šnekėjo, kad ji prie šliūbo niekada nebuvus, o jos sūnus Marcė—razbainінkas. Bet kur ji pirko tą skarą, ar jos žinojo, tą baltąją gražuolę, brangių vilnų, smulkiausio darbo, su viliūgiškais lamstais ir kutosais pakraščiuose?

Ir bėgo kasryt į bažnyčią ir į paštą, bėgo ilgėdamos savo sūnaus, o skara šlamėjo ant jos sausų pečių. Be savo baltosios, Dieve sergėk. Ji niekur nekėlė kojos, už anokį skarbą, ne. Kaipgi Dievas išklausys jos maldą, jos vienatinės didelės ir kaip paštininkai parveš jai laišką? Tik moterys, tos raganos, čirškėjo, kad Agnieškai neviskas namie. Bet ar nors viena iš jų turėjo tokią nuostabią, nebeišgražinamą skarą ir ar nors viena ilgėjos ir laukė taip savo sūnaus?

Ir kas žino, ką ji didžiau mylėjo: savo Marcelį ar skarą. O jos meilė buvo didelė, ilga ir nesibaigianti kaip takas, kurį ji išmynė.

Ho, Agnieška baltutėlė, puoci — puoci. Padėkdie!... Stabt.. „Šiąnakt mačiau Marcelį, gražus kaip kvietka. Ale bėgsiu, kiti gromatą išims". Ei tu vargšė balta žąsis. Va, ji tikriausia aikštės eglė, nedidelė, kupli egliukė, o visa taip-sniegu numūryta, kai sustoja. Gyva sniego egliukė ir nematomos šakos lyg būtų nutūptos liepsnojančių sniegenų. Raudoni, smulkučiai lamstų raštai, o kaip jai tinka! Puoci—puoci basom kojom, šlapia žole, kaip sniego gniūžtis, kaip gūžinėjanti žiemos skiautelė tame vasaros žalionių tiršttume. Šiąnakt sapnavo vaiką, gerąjį Marcę. Tik šit ji grįžta nabagė pikta, nedora ir pikta. Šnekinu.

Klausosi.

Kiek metų, kai gerasis išėjo? Į Argentiną, į Braziliją greičiausiai?... Tai visvien—ji sutinka. Dvidešimt, nežinia, gal penkiolika metų?... „Ne, ne, tiek negali būti" — ji purtosi ir man atrodo, jog girdžiu braškant jos kaulus. „Kiek čia senai... Nuo Simajudų penkti... Už marių giliausių?... Ar ne?... Tokia tolybė... Kol ateis gromata... Gana, gana".

Žinoma ateis. Parašys. Tokia tolybė. Nesvietiška.

Ji bėga, vis tekina, nešanti begalinį rūpestį ir ilgėjimąsi ir savo gražią baltą skarą.

Bažnyčia. Paštas.

Klebonas ir paštininkas du žmonės, didžiausi tarpu žmonių jos pasaulio. Gražūs ir pasirėdę tie ponai ir visos viltys tik juose. Jei jie norėtų!... O!...

O ponai pradeda labiau pykti. Kaskart vis rustesnę miną rodyti, nes laiško nėra.

Nėra iš Marcės, iš Marcelio, iš sūnaus. *

ĮSPŪDŽIAI IŠ OLMPIJADOS

3. Pas skautes

Mums pusryčiaujant „Pažangos“ rūmuose, didžiulė žmonių minia, atlydėjusi mus nuo stoties ligi rūmų, ilgai dar nenorėjo skirstytis namo ir vis šaukė. Tik vėlai vargais negalais nuraminta, nutilo ir išnyko. Po pusryčių ilgas autobusas, kuriame gali tilpti du kartu daugiau žmonių nei Vilniaus „Arbone“, nuvežė mus į Petrašūnų pusę, kur stovyklavo skautės. Lietuviškas šišynėlis, nuolaidi pakalnė, viduryje graži lygi aikštelė, pilna įvairių vėliavų, o aplinkui palapinės, stalai, suoleliai — tai lietuvaičių ir jų viešnių užsieniečių skaučių — stovykla. Matėme čia lieknų dzūkių aukštaičių ir kresnokų stiprių jaunų vaišingų žemaitukių, kurios čia gražiai šeimininkavo, lietuviškąjį Kauno šišynėlį pavertusios tvarkinga lietuviška sodyba ir virtuve. Mums vilniečiams, žinoma, teko tos virtuvės vaišingumą patirti anksčiau nei kitiems svečiams. Nors buvo dar tik ankstyvas vidudienis, šeimininkės susizgribo vaišinti.

Kepėme tą dieną didžiausiame karštyje tiek už stalo, tiek per skaučių iškilmes, kada pro vyriausybės narių estradą žygiavo su savo vėliavomis skaučių gretos. Įdomus buvo paradas. Pliki, žili ir barzdoti fotografai čia vienur, čia kitur tūpčiojo ant vieno kelio norėdami pagauti patį gražiausį vaizdą. Visų įdomiausias vis dėlto skaučių tarpe buvo, lyg koks jų karalius, nelyginant bičių avilyje bitinas, apystoris apysenis anglas, senas skautas, kurio trumpos plačios kelnės lyg mergaitės trumpa suknelė, buvo ištisos eilės anekdodotų tema. Mat, išdidus ir juokingas senis, atvažiavęs į užsienį, matyti, norėjo laisvai pagyventi.

4. Į Olimpijados atidarymą

Paviešėję pas skautes, aplankę visą eilę atskirų jų stovyklų, įsirašę savo vardus ir pavardes į tam tikras atsiminimų knygas, skubėjome atgal į autobusą, kad nepavėluotume į stadijoną, kur sekmadienio popietinėmis valandomis turėjo būti atidaryta pirmoji Lietuvių Tautinė Olimpijada.

Ant gražaus kalno tarp ąžuolų, kurie, be abejo, dar labai gerai atsimena senovės lietuvių vargus ir sunkią nevalią, laisvojo gyvenimo gadynėje išaugo didelis aikštynas. Čia pirmą kartą turėjo lietuvių jaunuoliai rungtis ir rodyti savo fizinį miklumą, jau laisvėje laimėtą.

Orkestro ir muzikos garsams aidint, plevėsavo čia aplinkui visą aikštyną lietuviškos trispalvės, o publika šventadieniškai nusiteikusi, laukė Olimpijados atidarymo. Ieinant, prieš akis atsistojo gražus vaizdas. Dešinėje dideli Kūno Kultūros Rūmai, su savo didelėmis sporto salėmis, su savo gydytoju ir kitomis sporto prašmatnybėmis. Prieky — eilė lietuviškų ir nelietuviškų vėliavų, tarp kurių aukštai iškeltas indas su simboliška—nuolat liepsnuojančia ugnele. Už tos vėliavų eilės publikai sėdėti didelė estrada, o iš abiejų jos pusių lygios taisyklingos įvairios sporto šakoms skirtos, aikštės. Šito aikštyno vietoje prieš keletą metų buvusi labai nelygi vieta, užaugusi ir apleista. Dabar aikštynas išlygintas, išdrenuotas ir išpuoštas. Malonu matyti naujųjų amžių kultūringojo lietuvio laimėjimus. Viskas gerai ir gražu, tik seni ąžuolai, nepratę prie naujųjų laikų gyvenimo, iš natūralių gyvenimo aplinkybių, patekę į žmogaus rankos sutvarkytąjį aikštyną, lyg skursta ir nyksta... Matyt, geriau jiems patinka šventa ramybė ir naturali aplinka žmogaus rankos neliesta.

Visiems sporto rungtynių dalyviams į aikštę susirinkus ir vyriausybės nariams atvykus, prasidėjo atidarymo ceremonijos. Iškilmingai pro garsintuvus buvo paskaityta Olimpijados dalyvių turininga ir graži priesaika, prieš kurią visi buvo surikiuoti. Paskui Respublikos Prezidentas pasakė kalbą. O po to iškilmingu maršu visi sportininkai grupėmis, uniformuoti pražygiavo pro vyriausybės tribūną. Kiekvienai sportininkų komandai daugiau ar mažiau buvo plojama, bet daugiausia katučių ir čia laimėjo vilniečiai sportininkai. Konkrečiai ką laimėti sporto rungtynėse mūsų išbailėjusiems berniokams buvo daug sunkiau, bet jau laimėjus ką, plojimai aidėdavo net į ąžuolyną. Nė viena kita grupė, gavusi kokį punktą rungtynėse, nebuvo tiek sveikinama, kiek vilniečių, tik, deja, ne dažnai tekdavo vilniečiams už sporto laimėjimus ploti. Čia jie kitų, ypač amerikiečių, gerokai sporte prakutusių vyrų, buvo palikti užpakalyje.

V. M.

(B. d.)

Lietuvių kalbos skiltis

Įkyrūs mažmožiai

1. Kur reikia rašyti **j**

Priebalsį **j** savuose žodžiuose visi rašome taisyklingai. Kiek blogeliau mums išeina, kai imame rašyti jį svetimuose žodžiuose. Vieni, pav., rašome: p a t r i o t a s, e n t u z i a s t a s, s o c i a l i n i s, o l i m p i a d a, h i g i e n a ir t. t. Kiti į tuos žodžius veržiasi su **j** ir rašo: p a t r i j o t a s, e n t u z i j a s t a s, s o c i j a l i n i s, o l i m p i j a d a, h i g i j e n a ir t. t., tačiau visi, berods, vienodai rašome tokius žodžius: m a n i j a, a p a t i j a, o r a c i j a, o p i n i j a ir t. t.

Kaip gi tokiais atvejais reikėtų rašyti?

Kreipiamės į naujai išleistąjį *„Lietuvių kalbos rašybos vadovėlį“*, kurį sudarė A. Kalnius, Z. Kuzmickis ir J. Talmantas, išleistą 1938 metais. To vadovėlio 18 puslapyje skaitome:

> Pavardėse ir svetimuose žodžiuose, kur **j** aiškiai girdimas, ten rašomas tarp priebalsių ir balsių, pav.: Narjauskas, Benjaminas, subjektas, objektas, barjeras, karjera, adjutantas..., o kur **i** su **a, e** arba **o** ištariame lyg ir skyrium, ten **j** nerašomas, pav: socialistas, higiena, biografija.

Še tau! Žodžiuose *socialistas, patriotas, entuziastas* vieni aiškių aiškiausiai girdės **j**, kiti jojo negirdės. Ir ginčysis, ir vienam ir kitam reikėtų pripažinti racija. O dviejų racijų negali būti, tad reikia nustatyti aiškesnė ir prastesnė taisyklė. Ji, berods, ir yra, tik nereikėtų jos neigti.

Svetimųjų žodžių viduryje prieš balsius **j** *nerašomas, galūnėje — rašomas.*

Taigi, remdamiesi šia prasta taisykle, rašykime: *patriotas, entuziastas, socialistas, olimpiada, higiena* ir t. t. ir *manija, apatija, ovacija* ir t. t.

2. Žodžių kėlimas

Žodžiai keliami skiemenimis. Rodos, tokia paprasta taisyklė, o kaip sunkiai praktikoje pritaikoma. Gerai, kai žodžiai sudaryti iš atvirųjų skiemenų ir šie skiemens turi tik po vieną priebalsį (mo-ti-na, se-su-tė, va-duo-ja). O kas darosi, kai skiemenyje susiduria keli priebalsiai? Tame pačiame *„Lietuvių kalbos rašybos vadovėlyje“* pasakyta: *jei susiduria kelios priebalsės, tai iš jų keliama į kitą eilutę tik paskutinioji,* ir toliau: *priešdėliai keliant neskaldomi.* Vadinas, remdamiesi čia pasakytomis taisyklėmis, gerai būsime perkėlę žodžius: v a i k š - č i o t i, v e r s - l a s, v e r k s - m a s, a u k - l ė bet negerai: a t s i ž - v e l g ė, a p s - k r i t i s, p a s - k a i t a, n u s - v i r o, i š s - p i r g i n o ir t. t. Rodos, ir priešdėlių nesuskaldėme ir iš priebalsių susidūrimo išskyrėme paskutinįjį priebalsį ir jį nukėlėme naujon eilutėn, ir vis dėlto antruoju atveju negarai perkėlėme žodžius. Ir čia reikalinga maža pastaba: *neskirk iš žodžio šaknies priebalsio, kuriuo tas žodis prasideda, ir nejunk jo su priešdėliu, kai jį palieki senojoje eilutėje.* Vaduodamasis šia pastaba kelk: a t s i - ž v e l g ė, a p - s k r i t i s, i š - s p i r g i n o, p e r - t r a u k a s, - p a - s k a i t a ir t. t.

3. Sakiniai griozdai

Mes mėgstame rašyti ilgais, sudėtiniais sakiniais: prie pagrindinio lipdome šalutinį, prie šio antrąjį, jam priklausomąjį šalutinį, prie antrojo — trečiąjį ir taip darome kai kada be galo. Gerai, jei kas moka tai meistriškai padaryti, — gauname skambųjį periodą. Bet griozdas būsiąs, mano nuomone, tas sakinys, jei po jungtuko, kuriuo rišame šalutinį sakinį su pagrindiniu, tuojau rašome antrąjį jungtuką ir juo pradedame naują šalutinį sakinį. Štai pora pavyzdžių:

a) Pasakyk kunigaikščiui, kad jeigu jis tuojau nepaleis namo vyro su uošviu, tai aš jo sūnų nužudysiu.

b) Esu kaip laivas, kuris, jei negaus įeiti į uostą, turės nuskęsti.

c) Buvo jo nelaimė, kad, kiek kartų buvo kur sustojęs, visuomet kažkoks vėjas išmėtydavo jam palapinės mietus.

Ar negeriau būtų šie sakiniai šitaip sutvarkyti.

a) Pasakyk kunigaikščiui, kad aš jo sūnų nužudysiu, jeigu jis tuojau nepaleis namo vyro su uošviu.

b) Esu kaip laivas, kuris turės nuskęsti, jei negaus įeiti į uostą.

c) Buvo jo nelaimė, kad kažkoks vėjas visuomet, kiek kartų buvo kur sustojęs, išmėtydavo jam palapinės mietus.

Tad venkime tokio sakinių būrimo: stilius ir negražus ir sunkus.

V. Budrevičius.

Nėra. Nėra... nėra...

Agnieška sensta. Tačiau stebuklingoji skara ją klosto kaip šiltas debesys, žadina ir sparnus atstoja.

Puoci — puoci kaip apsnigusi eglė su sniegenomis šakose. Puoci — puoci.

Laiško!.. Laiškelio... vis nėra... Nėra... dar nėra...

Jos kantrūs poteriai — niekai. Jie pasenę, tie patys. Ir Dievas nuo kryžiaus galvą nulenkęs vis žiūri į žemę. Nemato jos. Ir žvakės ant altoriaus. Ne jos. Ne jos. Kas bus?... Kur jos sūnus?... Smilkalai, kodylai supa miglomis šventą kunigą. Ne jos. O ji juk tik poterius, tik rožančių grubiais pirštų kaulais ir mėlynomis lūpomis tuos pačius senus poterius. Dievas nuo kryžiaus nemato jos susirietusios tamsioje bažnyčioje, už piliorių.

O... ji atsigosta. Akyse pasidaro labai šviesu ir širdis suplasta, kaip numušta paukštė. Ji pereis per visą akmeninę bažnyčios aslą ir suklups po kojų Jėzaus, ten nuo kryžiaus žiūrinčio į žemę. Tada...

Tada padaro ji tai, ko nė vienas nelaukė. Anksti rytą eina pas karčiamninką žydą, siūlo savo skarą. Gauna ji pinigą, penkis litus ir meldžia žydo, idant jis leistų pasilikti skarą dar vienai dienai.

Zokristijoje laukia klebono ir šiandien išdrįsta jam pabučiuoti ranką, nesgi delne turi penkis litus, reikalingus žvakėms ant altoriaus, vynui.

Gerai. Ryt mišios. Jos sūnui Marcei, geriausiam iš visų vaikų.

Jis grįš.

Iškilmingą rytą ji susigužė prie grotelių. Susisupo į skarą paskutinį kartą ir matė nuo altoriaus ateinantį savo sūnų. Tik, o vargas. Skara jau nebe jos. Ką pasakys jai sūnus?...

Paskui jos niekur nebesimato. Takas pradeda gautis žole. Takas tuščias. Kur ji, kur baltoji Agnieška? Ūmai laukai pasigedo, pasigego krūmai ir kalniukai ir dangus jos basų žingsnių ir baltos skaros.

Ir klebonas ir paštininkai nebesulaukia. Kur Agnieška, gal mirė?

Bet jos nėra. Nebėra mano bičiulės. Todėl aš einu į jos trobelę ir randu duris medžiu užremtas. Laužiuos į vidų kaip vagis, o čia tik žabais išpintos molio sienos, duobėta asla ir škurlių krūva.

Nebėra Agnieškos. Ji pardavė savo gražuolę baltą skarą. Agnieška išėjo. Kur?

Kur?

Kas dabar žino? Tik čia be jos, kaip tyruose. Nyku taip, lyg pusė gyvybės būtų atimta.

Ir manęs nieks nebeprašnekins ir nebematysiu pro šalį, būre liūliuojančios, tiksliai kaip laikrodis.

Kur Agnieška? Sutinku žmogų ir klausia ar kas jos nematė. Ne, nieks jos nematė. Juk ji pardavė skarą gal nežinai?

Iš „N. R“.

KORESPONDENCIJOS

Marcinkonys, Marcinkonių apylinkės gyventojų būvis palengvėja, kai grybai miškuose uždera. Pereitais metais grybai mažai dygo, todėl rudenį žmonės buvo susirūpinę, ar galės per žiemą su vaikais išgyventi. Atėjus žiemai, žmonės pradėjo kirsti slaptomis vienas kito miškus ir žydams pusdykiai pardavinėti, todėl šiaip taip pramito, bet užtat gražūs ir grybingi miškai praretėjo. Ūkininkai, kurie turi daugiau žemės, aimanuoja, kad po kurio laiko neteks miško ir būtiniems ūkio reikalams. Visi nekantriai laukia, kada valdžia juos skirstys į viensėdžius, tuomet gal žmonės susitvarkytų ir nenaikintų miškų, kuriuos jų tėvai ir diedai išaugino. Savo laiku siuntinėjo delegaciją net Baltstogės vaivadijon prašyti, kad pagreitintų komasaciją. (O prašymas ar paduotas? *Red.*) Pavasarį čia buvo atvažiavę iš Varšuvos Žemės Ūkio ministerijos keli valdininkai, kurie per kelias dienas apžiūrinėjo Marcinkonių laukus ir miškus. Ryšium su tuo žmonės visaip kalba.

Šie metai gal žmonėms bus lengvesni, nes rugiai užderėjo. Taip pat buvo ir grybai pasirodę.

Siaučiančios didelės audros Marcinkonis vis aplenkdavo, tik žalos pridarė Mančiagirio kaime, kur Vinco Ščesnulevičiaus žaibas kluoną uždegė. Gaisro užgesinti nepavyko. Sudegė kluonas, jame esantieji javai, šienas ir šiaip įvairūs įrankiai. Nuostoliai siekia iki 2.000 auksinų.

— Marcinkonyse veikia lietuvių vartotojų bendrovė „Artojas“, kuri turi 199 narius. Už pirmojo pusmečio prekiavimą grynojo pelno bendrovė turėjo 1.159 auks. ir 80 sk. Apylinkės gyventojai jau gerai įvertina kooperatyvo reikšmę ir jį palaiko. Bet yra dar daug tokių, kurie perka prekes privatinėse krautuvėse. Mažiausia kooperatyvu susiinteresavę Kašėtų kaimo gyventojai, kurie vieno stoties žydelio yra nuolatiniai klijentai.

— Uždarius Šv. Kazimiero skyrius ir „Ryto“ skaityklas, žmonės neteko tų šaltinių, iš kur galėdavo pasiskolinti lietuviškų knygų. Dabar dauguma prenumeruoja „Aidą“, kurio į Marcinkonis ateina 125 egz., bet nesmagu tai, kad yra tokių prenumeratorių, kurie vilkina skolą už laikraštį. Yra tokių, kurie laikraštį mėgsta skaityti, bet mokėti nenori, o tas jau yra negražu ir nelietuviška.

— Anksčiau mūsų apylinkėje dažnai būdavo rengiami lietuviški vakarai, dabar jau retenybė. Tik paskutiniu laiku pavyko vietos klebono kun. Z. Butkevičiaus rūpesčiu bažnytinio komiteto vardu surengti keletą lietuviškų vakarų.

— Šventadieniais jaunimas daugiausia praleidžia laiką bežaisdami tyrame ore tautiškus žaismus ir besportuodami tinklasviedžiu. Kai kuriuos paaugančius jaunuolius ir jaunuoles reikėtų papeikti, nes vengia sekti vyresniųjų gražiu pavyzdžiu, o daugiausia laisvą laiką praleidžia pakampėse romansuodami.

— Čia veikia 6 skyrių pradžios mokykla, kurioje mokosi lietuvių, lenkų žydų vaikai. Lietuviai nepatenkinti tuo, kad gimtoji kalba silpnai mokama. Tikybą V ir VI skyriuose vaikai turi mokytis lenkų kalba. Jau kelinti metai, kai V ir VI skyrių lietuviai vaikai tikybos nesimoko, nes lenkiškai neatsakinėja, o lietuviškai jų nieks nemoko. Mokyklos vedėja Kordasova lietuvių vaikus primygtinai verčia atsakinėti tikybos pamokas lenkiškai, bet iki šiol jai to atsiekti nepavyko. Šiuo reikalu tėvai kreipėsi pas Gardino mokyklos inspektorių, bet ir inspektorius jų prašymo nepatenkino*).

— Vietos gyventojai yra dabar labai susiinteresavę, kas liks valsčiaus viršaičiu, nes senas viršaitis M. Gaidys ir sekretorius Pavlovskis yra nuo pareigų atleisti. Sekretorius Pavlovskis, kuris Marcinkonių valsčiuje prabuvo virš penkerių metų, jautėsi labai dideliu ponu ir veikėju. Su juo teko susidurti ir „Ryto“ valdybai, kuri buvo apskundusi prokurorui už savavališką „Ryto“ mokyklos suolų paėmimą. Nieks ir nežinojo, kad šis poneli išorinai rodydamasis veikėju, buvo sukčius ir apgavikas. Komisija atvykusi valsčiaus kasoje konstatavo 720 auks. trūkumą, kuriuos p. Pavlovskis dėl savo asmeninių malonumų buvo iš viršaičio „pasiskolinęs“. Žmonės gailisi p. Gaidžio, kurį sekretorius įvėlė nemalonion padėtin.

Liepos mėn. pabaigoj buvo šio valsč. viršaičio rinkimai; buvo išrinktas iš Margionių kaimo S. Jezukevičius, kuris šiems rinkimams nepagailėjo valsčiaus tarybininkams gerų fundacijų. Žmonės valsčiaus tarybos nariais yra pasipiktinę, kurie beveik visi lietuviai lengvai traktuoja rinkimus ir neišrenka tokio žmogaus, kuris sugebėtų jų reikalus gerai tvarkyti. Iki šiol išrinktojo viršaičio Gardino storasta dar nepatvirtino.

— Vietos klebono rūpesčiu yra statomi parapijiniai namai, kurių jau pamatai išmūryti. Dažnai klebonas iš sakyklos ragina parapijiečius aktyviau prisidėti prie namų statymo, nurodydamas jų reikalingumą, bet gaila, kad ne visi supranta kleboną.

— Šiuo metu viešī mūsų parapijoj tūlas ponaitis, kuris mėgina sėti vietos žmonių tarpe neapykantą prieš lietuvių inteligentiją. Jeigu jis ir toliau taip elgsis, tai bus jo pavardė visuomenei paskelbta.

Vėlybasis.

*) Kodėl tėvai nereikalauja, kad tikybą dėstytų vietos klebonas. **Red.**

Mištūnai, Viln.-Trakų apskr. *Mirė knygnešys.* Liepos mėn. pabaigoje mūsų kaime atsiskyrė su šiuo pasauliu visų mylimas knygnešys a. a. *Juozas Lukaševičius,* sulaukęs 83 m. amžiaus. Velionis buvo nepaprastas žmogus, pasižymėjo teisingumu ir nuoširdumu. Senesni žmonės pasakoja, kad jis per visą amželį su nieku nė karto nesibarė. Jei kartais tarp ūkininkų kildavo kokie nesusipratimai, tuojau kviesdavo velionį, ir jis ginčą išspręsdavo taip, kad abi pusės buvo patenkintos.

Kai buvo uždrausta mūsų spauda, velionis slaptai gabeno iš užsienio lietuviškus laikraščius ir knygas ir beveik dykai žmonėms išdalindavo. Nuo pasirodymo mūsų laikraščių Vilniuje buvo jų prenumeratorius. Jau būdamas ligotas, atidžiai skaitė „Aidą“ ir juo domėjosi.

Visas kaimas velionį palydėjo su gyvų gelių vainikais. Te Dievas suteikia jam amžiną laimę.

Pataikūnas.

Antalėdė, Braslaujos apskr. *Įsigijome tinklinį sviedinį.* Mūsų kaime jaunimo skaičius neperdidelis, bet visi susipratę ir draugiškai sugyvena. Paskutiniu laiku su pagalba atvykusio atostogų jaunuolio Br. Šalnos įsigijo tinklinį sviedinį. Pradžioje nekaip sekėsi: mat buvo trukdymų ir stigo gerų norų. Dabar, po keleto pratimų, žaidimu susidomėjo visi ir laisvą laiką praleidžia žaisdami. Visi nori prisirengti susitikimui su kitais sportininkais.

Pranokas.

Jakėnai, Viln.-Trakų apskr. *Nemalonios vestuvės.* Liepos 12 d. pas mus buvo vestuvės, į kurias suėjo iš visos apylinkės daug jaunimo. Jis pasigėrė ir.. susimušė. Bucvidonių kaimo du jaunuoliai, broliai Mieškėnai, buvo apdaužyti buožėmis ir subadyti peiliais. Blogiau buvo Pranui Keršiui. Jis jau buvo suspėjęs paspurkti iš pirkios, kur prasidėjo muštynės, ir bėgo namo. Jį pasivijo čebatoriečiai ir labai smarkiai sumušė, kad reikėjo nugabenti į ligoninę Eišiškėse. Ten į 6-ąją dieną jis pasimirė.

Ąžuolas.

VILNIAUS KRONIKA

Vytauto Didžiojo gimnazija dar negavusi teisių

Nors nauji mokslo metai artinasi ir netrukus prasidės rudens stojamieji egzaminai, bet iki šiol vienintelė šiame krašte vidurinė lietuvių mokykla—Vytauto Didžiojo gimnazija teisių dar negavo.

Sugrįžo mūsų sportininkai

Šio mėn. 8 dieną naktiniu traukiniu sugrįžo iš Kauno Vilniaus lietuviai sportininkai, kurie dalyvavo Tautinėje Lietuvos Sporto Olimpijadoje.

Kauno stotyje mūsų sportininkai buvo iškilmingai išlydėti.

Šio mėn. 10 dieną Lietuvių Studentų Sąjungos bute sportininkų, kurie dalyvavo olimpijadoje, vadovybė surengė vakarienę. Vakarienėje dalyvavo beveik visi sportininkai ir šiaip vietos lietuvių visuomenės atstovų.

Vakarienės metu mūsų sportininkai papasakojo savo įspūdžius, patirtus Lietuvoje.

Po to buvo išdalinti laimėjusiams sportininkams diplomai: du sidabro ir penki aukso medaliai.

Lietuviams nesiseka būti komendantais

Organizuojant Vilniuje priešdujinę apsaugą, kai kurie lietuviai buvo paskirti namų rajonų komendantais. Tarp kitų buvo paskirtas pirmininkas K. Stašys ir dir. M. Šikšnys.

Kaip žinia, miesto valdyba pirmininką K. Stašį nuo rajono komendanto pareigų atleido anksčiau. Šiomis dienomis ir dir. M. Šikšnys gavo iš miesto valdybos raštą, kuriuo pranešama, kad ir jis atleidžiamas nuo komendanto pavaduotojo pareigų.

Ūkio fakultetas

Nuo naujų mokslo metų Vilniaus universitete pradės veikti šiemet įsteigtas ūkio fakultetas, kurio profesoriai yra jau paskirti.

Negalima kasinėti piliakalnių be leidimo

Vilniaus vaivada išleido aplinkraštį, kuriuo draudžiama be leidimo kasinėti piliakalnius. Piliakalniai ir apskritai istorinės vietos yra vaivadijos konservatoriaus žinioje.

Šiaurės mūgė

Kaip jau buvo rašyta, netrukus Vilniuje būsianti atidaryta ketvirtoji Šiaurės mūgė. Vietos lenkų spaudos pranešimu, jau dabar esą užimta pusė vietų. Susyk buvo rašyta, kad šioje mūgėje dalyvausiančios Lietuvos prekybininkų firmos. Bet kol kas, rodosi, nė vienas lietuvis prekybininkas nepasisiūlė dalyvauti mūgėje.

Lenkiškas Stanievskių cirkas vistik rengiasi į Lietuvą

„Aide" jau buvo minėta, kad šiuo metu Vilniuje gastroliuoja du iš Varšuvos atvykę cirkai, kurių vienas, būtent Stanievskių cirkas, savo paskelbtuose plakatuose įrodinėją, kad tai esąs grynai lenkiškas cirkas.

Tuo pačiu metu lenkų spaudoje rašoma, kad netrukus Stanievskių cirkas vyksiąs į Lietuvą, nes, girdi, nuo 1912 metų jaunoji lietuvių karta nėra mačiusi cirko.

Mes šiek tiek abejojame ir netikime, kad jaunoji lietuvių karta būtų pasiilgusi Stanievskių cirko.

Ir čia rasizmas galioja

Iki šiol Vilniaus prekybos-pramonės rūmuose darbavosi tam tikras skaičius žydų. Šiomis dienomis visi rūmų tarnautojai buvo atstatyti su trijų mėnesių įspėjimu Manoma, kad numatytam terminui pasibaigus, žydai prekybos-pramonės rūmuose nebus priimti.

Irgi „kliūtis"

Šiemet pavasarį buvo pradėtas nukasdinėti Katedros sodelio iškilumas, kad tuo būdu sulyginus visą aikštę. Iš karto buvo dirbama skubiai, bet nukasus pusę iškilumo nežinia dėl ko darbai buvo sustabdyti.

Dabar kai kuriuose lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad tolesnius darbus daryti trukdo Katarinos paminklo pamatai, su kuriais miesto valdyba nežinanti kas padaryti.

Neatrodo, kad taip būtų.

Vietos lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad Lydos apskrities miesteliuose paskutiniu metu sumažėjęs žydų skaičius. Tomis pačiomis žiniomis, pačiame Lydos mieste 1921 metais buvo 48% žydų, o šiemet jų yra tik 33%.

Rugiapiūtė jau pasibaigė

Visame Vilniaus krašte rugiapiūtė jau pasibaigė. Turimomis žiniomis, derlius šiemet yra geras ir bado pavojus negresia.

Redakcijos atsakymai

Pataikūnui. Geriausia bus, kai kiekvienas atskirai užsisakys laikraštį, kartu išsiųsdamas prenumeratą.

K. S. Kol neturime atsiųstos medžiagos, tai negalime nieko žadėti.

Atsiųsta paminėti

M. Biržiška. **Anuo Metu** *Viekšniuose ir Šiauliuose* (Iš 1882—1901 m. atsiminimų, pasakojimų ir raštų). Kaunas — 1938 m. 375 pusl. Kaina—6 litai.

Buvęs prieš karą plačiai žinomas mūsų visuomenės veikėjas, „Visuomenės" redaktorius, ilgametis Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius, Vytauto Didžiojo Universiteto profesorius, vienas darbščiausiųjų mūsų kultūros istorikų prof. Mykolas Biržiška neseniai išleido savo atsiminimų pirmąją dalį, pavadintą „Anuo Metu". Autorius savo atsiminimuose surašė įvairius pergyvenimus nuo pat kūdikystės iki pabaigė Šiaulių gimnaziją. Vadinasi, reikia laukti, kad bus ir tolimesnės atsiminimų dalys.

Pirmoje atsiminimų dalyje autorius surašė ne tik savo pergyvenimus, bet aprašė įvairiausius kitus dalykus, kurie ką nors turėjo bendro su autoriaus tuometiniu gyvenimu.

Vietomis atsiminimai yra tikrai įdomūs, bet vietomis jie visiškai netraukia skaitytojo. Ypač, kur autorius, nežinia kuriam tikslui, aprašinėja, kas iš bajorų su kuo susituokė, kaip gyveno, kiek susilaukė vaikų, kokias turėjo tarnaites ir pan. Taip pat nežinia, kuriam tikslui knyga paįvairinta visokių dvarininkų fotografijomis.

Apskritai, ar ne per daug paskutiniu metu mūsų įvairioje literatūroje pradedama skirti vietos didesniems ir mažesniems bajorams, kurie nieko bendra su mūsų tautos atgimimu neturėjo. O kad toje ar kitoje apylinkėje tas ar kitas bajoras gyveno ir kai kam mūsų buvo pažįstamas, tai dar nėra reikalo įvairinti jų biografijomis ir fotografijomis literatūros veikalų. Prie tokių veikalų reikia priskirti ir tik ką išėjusius iš spaudos prof. M. Biržiškos atsiminimus.

Knyga padalinta į XII skyrių, kurių kiekvienas turi poskyrius.

Lietuvių Ligoninės vedėjas **D-ras VYTAUTAS LEGEIKA** sugrįžo iš atostogų ir priimdinėja ligonis.

Vokiečiai skubiai stiprina savo sienas

Vokietijoje paskelbtas sąrašas zonų, kurių neturi teisės lankyti kitų valstybių karininkai. Ryšium su tuo, „Times" Berlyno korespondentas savo laikraščiui paduoda tokias žinias.

Reino srityje „draudžiamoji zona" apima visą pagal Versalės sutartį demilitarizuotąją zoną. Reikia spėti, kad tose vietose sustiprinimus pradėjo ne dabar statyti. Bet statybos darbų tempą nuspręsta pagreitinti kiek tik įmanoma,— tatai ryšium su Vokietijos-Čekoslovakijos santykių įtempimu gegužės mėnesį.

Kitai kuriai valstybei darbo jėgų parūpinimo problema būtų sunkiai išsprendžiama. Bet Vokietija tą problemą labai lengvai išsprendė įvesdama darbo prievolę. Pasiųstų į Reino sritį sustiprinimų skaičius slepiamas, bet Berlyne kalbama, kat jų ten esą apie 200.000. Visoje Vokietijoje turėję sustoti stadybos pramonės darbai, nes stingą darbininkų. Visi darbininkai nukreipti į tas vietas, kur statomi sustiprinimai.

Greta su vakarų sienos stiprinimu, pagreitinta ir karo pramonės gamybos sritis. Karo pramonės įmonėse dabar darbas eina dviem pakaitom, po 10 val. kiekviena pakaita.

Nepaisant tų greitų paruošiamųjų darbų, pasak „Times", visa vokiečių spauda ir partiniai kalbėtojai visuomenę įtikinėja, kad vakarų valstybės ruošiasi preventyviniam karui su Vokietija. Toji propaganda ir karštas ginklavimasis vokiečių viešajai opinijai teikia įspūdį, kad sudetų vokiečių klausimo taikaus sprendimo sunku tikėtis.

Ne tik prancūzų, bet ir visos Europos laikraščiai, rašydami apie šias vokiečių tvirtoves, tvirtina, kad tai yra vokiška Mažinoto linija (Kaip žinia, po Didžiojo karo prancūzai visu Vokietijos pasieniu pastatė milžiniškas tvirtoves, kurios vadinamos Mažinoto linija).

Kas stipresnė: ašis ar santarvė

Italams labai nepatinka prancūzų-anglų nuoširdi santarvė, kuri Paryžiuje buvo apvainikuota Anglijos karaliaus ir karalienės viešėjimu.

Italijos spauda tą didelės istorinės reikšmės įvykį stengėsi ignoruoti. Rymo dienraščiai tą faktą paminėjo vos keletu dečimčių eilučių. Toks italų ignoravimas prancūzus nedaug tejaudino.

Nors Rymo-Berlyno ašis atrodo tvirta, nes abu partneriai yra gyvai suinteresuoti ją šiuo metu palaikyti, bet Italijos užsienio politika paskutiniu metu atrodo įstrigusi ir pasidariusi labai priklausoma nuo tam tikrų faktorių.

Italai rodo nemaža susirūpinimo Vokietijos pastangomis susiartinti su Anglija, ir anglai tam nėra priešingi. Tačiau jei Rymo-Berlyno ašis veikia gerai, tai neblogiau veikia ir anglų prancūzų santarvė.

Anglai sutinka sueiti su Vokietija į geresnius santykius, bet su sąlyga, kad Vokietija lygiagrečiai gerins savo santykius ir su Prancūzija.

Tą patį tvirtina ir savo santykiuose su Italija, italams aiškiai patardami susitarti su Prancūzija. Tatai aukštuosiuose rūmuose pabrėžė ir lordas Halifaxas. Paryžiuje atrodo, kad nuoširdi anglų prancūzų santarvė yra realesnis dalykas už Rymo-Bernlyno ašį,nors ta ašis Paryžiuje taip pat neignoruojama.

Ar esi išsirašęs laikraštį „Aidą"?

Japonų karas su Rusais

Atkakliai mušasi

Mūšiai tarp japonų ir rusų eina toje vietoje, kur sueina Sov. Rusijos, Mandžiukuo ir Korejos sienos. Mūšiai prasidėjo prie Čankufengo kalno ir persimetė į šiaurę ir pietus nuo jojo. Susidarė rimta padėtis, galima sakyti, prasidėjo karas, tik jis nepaskelbtas.

Rugpiūčio 7 d. Sov. Rusijos kariuomenės vadovybė paskelbė pranešimą, kuriame mini, kad japonai užpuolė Sov. Rusijos teritoriją ir kad reikėjo pradėti juos jėga mesti už sienos. Tokie pranešimai paprastai skelbiami tik karo metu.

Rugsėjo 8, 9 ir 10 dienomis ėjo atkaklios kautynės prie Čankufengo, Šatsaopingo ir Šuliufengo. Kariuomenių pozicijas kai kur skira tik 200 metrų plotas. Per mūšius veikia sunkioji artilerija, kulkosvydžiai, tankai ir lėktuvai. Japonai nustojo bene 450, rusai 1500 užmuštų ir sužeistų.

Japonai giriasi, kad jų pusėn perbėga iš Sov. Rusijos armijos ne tik prasti kareiviai, bet ir karininkai. Jie bene nenorį kariauti su japonais ir, be to, bijo nuolatinių „čistkų."

Rugpiūčio 9 d. į mūšių vietą atvyko maršalas Bliucheris ir pats vadovauja besikaunančioms kariuomenės dalims.

Rugpiūčio 9 d. Sov. Rusijos kariuomenė perėjo sieną į Korėją ir apšaudė keleivių traukinį; yra daug užmuštų ir sužeistų. Tą dieną jos lėktuvai skraidė virš Korėjos ir mėtė bombas į japonų kariuomenę. Nukentėjo ir šiaip gyventojai.

Ir tuo pačiu metu tariasi

Tuo pat metu Maskvoje ir Tokio tariasi diplomatai ir ieško kelio susitaikyti. Jų pasikalbėjimai nieko apčiuopiamo dar nėra davę. Litvinovas nenusileidžia, reikalaudamas iš japonų atšaukti kariuomenę iš ginčytinių vietų. Japonai vėl įtikinėja, kad jie nėra užėmę svetimų žemių.

Japonijos karo ministeris yra pareiškęs, kad Japonija karo nenorinti, bet ir nebijanti kariauti su Sovietų Rusija ir Kinija, nes dar esanti pakankamai stipri.

Vokietijos ir Italijos spauda gyvai domisi įvykiais Tolimuose Rytuose. Iš jos matyti, kad į karą, kuris galįs prasidėti tarp Japonijos ir Sov. Rusijos, nei Vokietija, nei Italija nenorėtų kištis. Vokietija ir Italija tikisi, kad visas ginčas būsiąs pabaigtas be didesnio kraujo praliejimo.

KARAS KINIJOJE

Japonai artinasi prie Hankau

Japonų kariumenė, beslinkdama į vakarus Mėlynąja upe, priėjo jau pirmųjų kiniečių pozicijų, kurios supa Hankau. Prasidėjo ir mūšiai dėl jų. Kiniečiai dabar rodo didesnį pasipriešinimą. Karo reikalų žinovai tvirtina, kad kiniečiai vis dėlto neišgalėsią ilgiau gintis ir apginti Hankau.

Pastebėta, kad Čankaišekas daug dėmesio kreipia į kelią, kuris eina iš Hankau į šiaurės vakarus. Čia jis bene buria geresnę savo kariuomenę ir rengiasi ginti tą kelią. Visai galimas daiktas, kad tą kelią jis būsiąs pasiryžęs smarkiau ginti, nes tuo keliu jis gaunąs paramą iš Sov. Rusijos. Jau dabar Hankau mieste yra bene 400 lakūnų ir karo reikalų žinovų, atvykusių iš Sov. Rusijos, ir 600 tankų, taip pat iš ten atsiųstų.

Paskutiniu metu iš Šanchajaus pranešama, kad japonų žygis prieš Hankau sustabdytas. Japonai bene priversti buvo kariuomenės dalį nusiųsti prieš Sov. Rusijos ir nesijunta pakankamai stiprūs, kad galėtų eiti toliau Kinijos gilumon.

KARAS ISPANIJOJE

Vieni kitus kaltina

Karo veiksmai Ispanijoje kaip ir nutilo. Tik prie Ebro upės gen. Franko kariuomenė baigia valyti pasilikusias vyriausybininkų dalis dešiniajame krante. Šio mūšio proga italai pradėjo kaltinti prancūzus, kad jie padėjo vyriausybininkams suorganizuoti naują kariuomenę ir ja, kaip buože daužti nacionalistus iš užpakalio. Prancūzų vyriausybė priversta buvo paskelbti oficialų pareiškimą, paneigdama italų priekaištus ir dar kartą primindama, jog siena į Kataloniją uždaryta. Į tai dešiniųjų prancūzų spauda nurodė, kad šiuo metu pagelba vyriausybininkams eina ne sausuma, bet jūra, per Prancūzijos uostus. Tada Prancūzijos kairieji prisiminė, kad gen. Franko dar nieko neatsakė Nesikišimo Komitetui dėl svetimšalių atšaukimo ir kad jam nerūpi greičiau pabaigti karą. Žodžiu, vieni kitus kaltina ir tuo pačiu metu ir vieni ir kiti daro visa, kad tik naminis Ispanijos karas užsitęstų ilgiau.

Rudens stojamieji egzaminai

Vytauto Didžiojo gimnazijoje

prasidės rugpiūčio mėn. 31 dieną 8 val. rytą.

Tėvai ar globėjai, norį atiduoti savo vaikus, turi paduoti Gimnazijos Direkcijai prašymus iki rugpiūčio mėn. 28 dienos.

Prie prašymo reikia pridėti:

a) gimimo metrikai,

b) mokyklų pažymėjimai, jei prieš tai vaikas mokėsi kitoje mokykloje; pristatę 6 skyrių pažymėjimus turi sutrumpintus egzaminus,

c) deklaraciją, iš kurios būtų matyti, kad kandidatas yra lietuvių tautos; šioje deklaracijoje valsčiaus vaitas ar miesto magistratas turi pažymėti, kad duodąs deklaraciją asmuo yra lietuvių tautos.

Pastabos

1. Prašymai be metrikų ir deklaracijų bus atmesti,
2. Į I klasę bus priimami vaikai, gimę tarp 1926-IX-1 d. — 1922-IX-1 d.
II „ „ „ „ „ „ 1925-IX-1 d. — 1921-IX-1 d.
ir t. t.

Direkcija.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1.
Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.